

Espi Tomićić

STAVI VODU ZA KAVU

sigurno je sama
viknuo si i ušao u kupaonicu
prebacio ručnik preko okvira vrata
i skinuo majicu s natpisom nekog od prosvjeda
ostala sam stajati s telefonom u ruci

znaš
ne mogu se sjetiti što me privuklo tebi
možda razmaknute oči kroz naslove knjiga
romantizirala sam slova na papiru
ljubljenje u knjižnici prepunoj prašine
a i tebe

motovun film festival proglašavao je djecu festivala
onu nastalu između projekcije i predavanja
u nekom od šatora na plus četrdeset
znojna tijela i domaće vino
a mi smo se proglasili parom
s prve linije
besplatnog školovanja
i blokade
studentska ljubav

tražili su nas po hodnicima i dvoranama
kad si kasnio održati govor o radničkoj klasi
bubnja mi u glavi
sigurno je sama

znaš
kad je majka umirala posljednji sam put vidjela oca
nakon mnogo godina odsustva
rekao je

ostavite me samog s njom nakratko
a sestra i ja smo ostale stajati i promatrati se
sve dok sestra
kao starija
nije kimnula u znak odobrenja
stale smo izvan vrata tek nekoliko centimetara udaljene
od ključanice
primila sam je za ruku
a ona ju je snažno stisnula

opet sam imala devet godina i majka je plakala
jedva čujno zapomagala je u posteljini
sestra mi je stiskala ruku
a onda je jecaje nadglasao motor očevoг auta
bubnja mi u glavi
sigurno je sama

tih nekoliko minuta
bilo je najduže stajanje u životu
zamišljala sam kako joj se ispričava
za svaki udarac
manipulaciju
psihičko zlostavljanje
i neplaćanje alimentacije
zamišljala sam kako se majka muči
i ne želi ga ovdje
pustila sam sestrinu ruku

znaš
majka ga nije prepoznala
bio je tek neki stranac
koji je došao olakšati svoju dušu

sestra me privila k sebi
i šapnula mi da
ocu to treba
a proširilo se na mozak
i majka ne pati
bubnja mi u glavi
sigurno je sama

tražile smo oca godinama
guglale smo ga
pratile oglašnike
i vijesti

znaš
kad mi je bilo devet
odlučila sam da moj život neće tako izgledati
moj muž neće imati glasan motor auta
i ostavljati me samu

kad mi je bilo devet
otac me prisilio da volim bicikl
i glasno govorim o svemu
tražila sam novi život za sebe

znaš
kad mi je bilo devet
ti si se upisao u moje odluke
i onda sam te srela
na stepenicama fakulteta
duge brade i mirnih pokreta
osjećala sam se sigurno
bubnja mi u glavi
sigurno je sama

majka je tražila sitniš po kući
da i mi imamo džeparac u školi
ti si tražio da ti lektoriram tekstove
otac je tražio oprost
a ja sam tražila sigurnost
bubnja mi u glavi
sigurno je sama

kad izađeš iz tuša
tražit ćeš da stavim vodu za još jednu kavu
sjesti za svoj laptop i pisati o slobodi
nejednakosti
i klasi

kad izađeš iz tuša
pitat ćeš što ćemo jesti danas
i jesu li produljili radno vrijeme dućana
dokle ova karantena ide

kad izađeš iz tuša
nastavit ćeš sa svojim naklapanjima o politici
i stanju u državi

kad izađeš iz tuša
reći ću ti da se selim kod prijateljice
i nazvati susjeda s trećeg kata
onog što je zvao da je čuo vikanje
i zamolio da ti kažem da siđeš
i ne
neću mu reći da nisi ovdje
ili da imaš skajp predavanje na fakultetu
kad izađeš iz tuša
reći ću susjedu da

si se otišao tuširati
i rekao da je sigurno sama to tražila
ali i da si se žurio
drkati pod mlazom vode
ili promišljati o tekstu
pa nisi završio ni rečenicu do kraja

sigurno je sama to tražila
zaključio si
nakon što je onaj iz prizemlja opet udario ženu
a njezine tri kćeri su izletjele ispred vrata stana
stajale su tek nekoliko centimetara od ključanice
i najmlađoj koja još nije napunila devet
rukama prekrile uši

sigurno je sama to tražila
zaključio si
nakon što je jedna od milijun žena
primala udarce od partnera
a njezina djeca su to gledala
jer tata i mama ne idu na posao
i batine su sve češće

traži se
ljude
sigurnost
toplina
novac
posao
stan
oprost

kad izađeš iz tuša
reći ću ti
da se batine nikad ne traže
i otići u prizemlje

sigurno je sama to tražila
bubnja mi u glavi
dok odlazim s tek nekoliko stvari
i gumenim rukavicama
u prijateljičin stan

Dubravko Mihanović

TRI MARIJE

Htjela bih nešto reći o tri Marije. (*Kratka stanka.*) Prvu nikada nisam srela; vidjela sam ju samo na fotografijama. Drugu sam poznavala i ona je poznavala mene, dok me nije počela zaboravljati. Treću sam slušala i još je slušam... Ne znam što ih veže. Osim imena... i mogeg osjećaja da... sam pomalo sve tri.

Prva Marija

Ime joj je Maria Sanvicente, samohrana je majka. Iz Maracaiba je, drugog najvećeg grada u Venezueli; s jedne strane mu je jezero, zagađeno naftom, s druge zaljev Karipskog mora. Njezina je zemlja godinama u ekonomskom kaosu. Vjeruje se da je oko 4,5 milijuna ljudi otišlo; to je najveće raseljavanje u Latinskoj Americi i na Karibima u modernoj povijesti. Mnogi od tih ljudi posao su potražili negdje daleko od svojih domova, u Kolumbiji, ili čak Ekvadoru. Iza sebe su ostavili djecu. Kažu da ih je gotovo milijun... Milijun djece. (*Kratka stanka.*) Dok im roditelji rade, ona su kod rođaka, prijatelja, časnih sestara... Što jedu i kamo lutaju ta djeca; zagri li ih itko, kad im je teško; pita ih kako su?

Fotografije sam pronašla u "New York Timesu", reportaža je objavljena 24. ožujka 2020. Otad ne mogu prestati misliti o njima. (*Kratka stanka.*) Na jednoj je kućica od lima, kao iz "Tri prašćića"; da dođe Vuk i puhne, odletjela bi. Pred njom je majka s uplakanim sinom. Vjetar nosi pijesak. Ona odlazi raditi preko granice, u Barranquilu, autobusom pa motorom koji služi kao taxi. Na drugoj fotografiji je taj dječak sa sestrom. "Čuvam ga.", veli ona. Devet joj je godina, njemu su četiri i pol. "Brzo raste", kaže djevojčica.

Sada su se, zbog virusa, granice zatvorile. Maria je ostala u Kolumbiji, djeca su u Venezueli. Kad mi je teško ovih dana, i kad djecu, koja su stara kao i Marijina i trenutno su kod svog oca, čujem telefonom ili Skypeom, i fale mi toliko da sam prekjučer zagrlila jastuk, zamišljajući da su pored mene, sjetim se Marije i njezine djece. (*Kratka stanka.*) Silvany i Samuel, to su im imena.

Druga Marija

Druga Marija bila je djevojka mog pokojnog djeda. Nije imala djece, prvi muž umro joj je prije puno godina; dvije sestre, i one starice, i nećaci žive u Kanadi. (*Kratka stanka.*) Djed i Marija posljednje su godine proveli u domu za starije i nemoćne osobe. Prije toga su živjeli zajedno u stanu, ali kad su ručkovi počeli zagorijevati, a Marija se sve više gubiti, u dogovoru s mojim roditeljima odlučili su otići u dom. "Preopasno je da žive bez nadzora.", zaključilo se. (*Kratka stanka.*) Posjećivala sam ih otprilike jednom tjedno i nikada nisam uspjela ući u tu zgradu bez ne-lagode. Je li to bila krivnja, osjećaj da smo se trebali drugačije pobrinuti za njih, uzeti ih k sebi, ili je to bio strah od starosti i smrti, izolacije, ostavljanja, od svijeta koji odbacuje one koji mu više ne trebaju? Više nije važno. (*Kratka stanka.*) Djed je umro prvi. Marija je ostala sama.

Imala je Alzheimerovu bolest. Kad bih ju pitala što je danas ručala, slegnula bi ramenima, ponekad svjesna da gubi pamćenje i sposobnost rasuđivanja; znalo se dogoditi i da me ne prepozna, da misli da sam neka druga; zato bi mi točno znala reći kamo se selila kao dijete, a selila se puno; čega se igrala sa sestrama; recitirala bi mi tekstove pjesama na slovenskom, nje-